

Dilemma's rond strafrechtspleging en waarheidsvinding

Docentendag Maatschappijleer, 15 februari 2019

*Jordi Vermeulen en Broer van der Hoek
(Hogeschool van Amsterdam, lerarenopleiding Maatschappijleer)*

Wat nemen de deelnemers concreet mee voor in de klas?

- 1. Ideeën om de verschillende perspectieven en dilemma's van Maatschappijleer bij het thema Criminaliteit aan bod te laten komen.*
- 2. Een lesopzet om met leerlingen na te denken over de heikele punten rond waarheidsvinding bij een rechtszaak.*

Meedoen

Deel I. – De trechter

Meedenken over de vraag hoe je de trechter (de strafrechtspleging als afvalrace: Van aantal misdrijven naar aantal veroordelingen voor misdrijven; Van Dijk, Actuele Criminologie) een andere vorm zou kunnen geven. Met welke argumenten?

Deel II. – Schuldig of onschuldig

Leerlingen beantwoorden de schuldvraag in een waargebeurde strafzaak. Workshopdeelnemers bevragen het oordeel van de leerlingen.

Deel I. Werkvorm 'de Trechter'

DOEL: leerlingen kunnen (keuzes die ten grondslag liggen aan) de huidige inrichting en mogelijke alternatieve inrichtingen van ons strafrechtelijk systeem herleiden tot waarden.

Kern

- In ons strafrechtelijk systeem vindt voortdurend selectie plaats.
- We kunnen niet alles strafbaar stellen, opsporen, vervolgen, en tot veroordelingen komen (en wat voor straffen selecteren we dan?).

Strafrechtelijke systeem:

- A. De strafwetgever (wat stellen we strafbaar in de wet)
- B. De politie en andere opsporingsambtenaren (wat sporen we op)
- C. Het OM (officiëren van justitie) (wat vervolgen we)
- D. De zittende magistratuur (rechters) (wat veroordelen we)
- E. het gevangeniswezen (wat sluiten we op of...)
- F. de reclassering (hoe gaan we om met resocialisatie)
(maar ook psychopatenzorg, kinderbescherming, slachtofferhulp)

De strafrechtelijke keten

Selectie

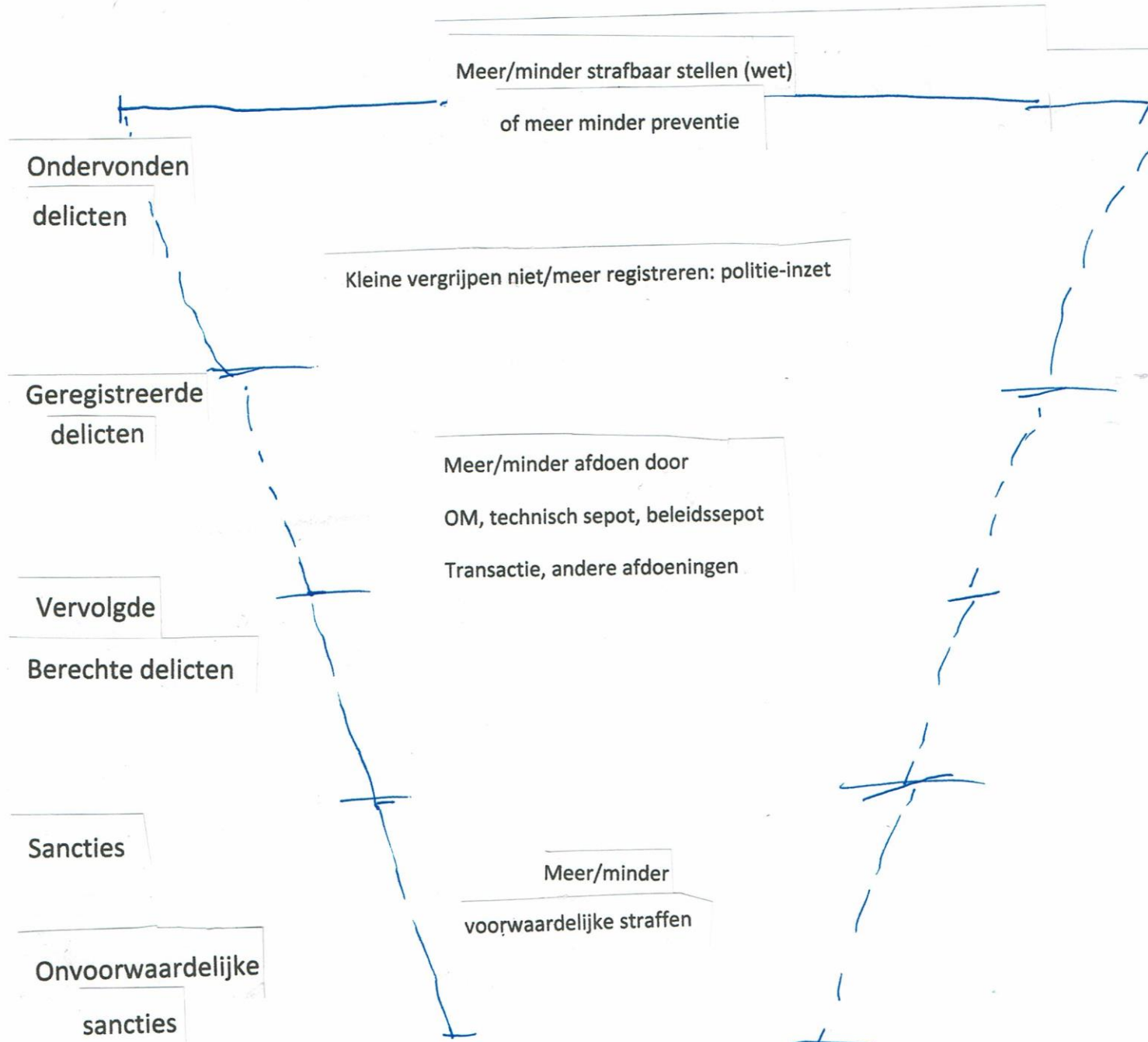
Die selectie vindt plaats bij:

- wat we bij de wet strafbaar stellen
- hoeveel en waar we op in zetten bij controle
- bij opsporing
- bij vervolgen, veroordelen, straffen

Belangrijke begrippen hierbij:

discretionaire bevoegdheid en seponeren.

Afvalrace in de strafrechtsketen

Trechter

Opdracht voor de leerlingen:

- Hoe zou je die trechter van de vorige slide een andere vorm kunnen geven?
- Waarom zou je dat willen (een andere vorm)?
- Welke waarden liggen aan die keuzes ten grondslag?

Ga er daarbij van uit dat je hiermee kan spelen met:

- de totale kosten moeten hetzelfde zijn (hier meer doen, dan daar wat minder)
- Hoewel je natuurlijk ook nog zou kunnen denken in termen van: de hele trechter mag een andere vorm krijgen als we er meer geld in zouden stoppen (= politieke keuze).

Groepjes van 4 15min

Op formulier dat op jullie tafel ligt zijn al drie opties ingevuld:

1. Daar overleg je over in de groep: vul resultaat in.
2. Als je tijd hebt: Bedenk nog twee andere opties om de trechter een andere vorm te geven.

Groepjes van 4 15min

Op formulier dat op jullie tafel ligt zijn al drie opties ingevuld:

Maatregel	Is meerderheid groepje voor of tegen deze maatregel?	Welke waarde of welk belang weegt voor jullie blijkbaar het zwaarst?	Is er een sterk afwijkende opvatting?
Onschuldpresumptie afschaffen			
<u>Etc etc</u>			

Nabespreken 10 min

A. inhoudelijk:

- Korte inventarisatie
- Met accent op: welke waarden worden ingezet als achterliggende motivatie om iets te veranderen?

Waarschijnlijk

Achterliggende waarden als:

- Veiligheid
- Rechtsbescherming
- Gelijkheidsbeginsel (discriminatie/klassenjustitie)
- Rechtszekerheid
- Legitimiteit/rechtmatigheid
- Efficiëntie Kostenbeheersing (gaat ten koste van...)
- Eerlijkheid/betrouwbaarheid/zorgvuldigheid
- Rechtvaardigheid
- Solidariteit
- Vrijheid

Vakdidactisch:

- Bruikbaar voor?
- Wat zou je anders doen?

Deel II.

Deel II

Deel II. Schuldig of onschuldig

DOEL VAN LES:

leerlingen zien in dat voor waarheidsvinding niet alleen..

feiten nodig zijn

Maar vooral...

juiste interpretatie van die feiten

Interpretatie noteren

Kaart	Hoe interpreteer jij deze informatie?
A	
B	
C	
D	
E	

Kaart A. Diploma

Voordat Amanda in het ziekenhuis kwam werken, had ze de opleiding verpleegkunde afgerond. Voor die opleiding was een diploma nodig dat vergelijkbaar is met havo. Maar dit diploma had ze niet, omdat ze op haar 17^e is gaan werken in de prostitutie.

Om toch met de opleiding te kunnen starten, vervalste ze haar middelbare schooldiploma.

Kaart H. Geen getuigen

De verdenking is dat Amanda patiënten vergiftigd heeft, maar niemand heeft haar dit zien doen. Justitie geeft de volgende verklaring voor het ontbreken van getuigen:

“De verdachte is bij haar handelen uiterst sluw en planmatig te werk gegaan, waardoor de kans op ontdekking van haar misdaden gering was. Zo zorgde zij er steeds voor dat de uitvoering van haar misdadige plannen onopgemerkt bleef door verpleegkundigen en artsen.”

Het 'vonnis'

Woordje van 'Amanda'

Leraar24

Milan (3 vmbo)

Formuleer per kaart 2 vragen voor uw leerlingen (5 min)

Kaart	Vmbo	Vwo
A. Diploma vervalst	Bijv: <i>Eens een misdadiger, altijd een misdadiger?</i>	
B. Geen getuigen		Bijv: <i>Welk beginsel van het strafrecht is hier in het geding?</i>

Inventarisatie van uw vragen

Kaart	Vmbo	Vwo
A. Diploma vervalst		
B. Geen getuigen		